

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ИЗБОРНОМ ВЕЋУ
Београд, 15. IV 2013.

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ О КОНКУРСУ СА ПРЕДЛОГОМ ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ
ДОЦЕНТА НА ОДЕЉЕЊУ ЗА ИСТОРИЈУ

На предлог Одељења за историју Филозофски факултет у Београду је расписао конкурс за **избор једног доцента** на Одељењу за историју за ужу научну област Историја српског народа у средњем веку са историјском географијом и старословенским језиком, са пуним радним временом, на одређено време од пет година. Конкурс је објављен у листу *Послови* од 3. априла 2013. године. Изборно веће истог факултета на IV редовној седници одржаној 4. априла 2013. године на основу извештаја Кадровске комисије донело је одлуку и одредило Комисију за припрему извештаја о пријављеним кандидатима на конкурс. У Комисију су именовани: др Андрија Веселиновић, редовни професор, др Сениша Мишић, редовни професор, др Ђорђе Бубало, ванредни професор и академик Раде Михаљчић, професор емеритус Филозофског факултета у Бањој Луци. Пошто је Комисија прегледала припели конкурсни материјал, констатовала је да се пријавио само **један кандидат, др Дејан Јечменица**, досадашњи истраживач-сарадник на Катедри за историју српског народа у средњем веку са историјском географијом и старословенским језиком. Такође, Комисија констатује да је конкурсни материјал кандидата потпун и валидан, па је слободна да Већу поднесе следећи извештај.

А. Биографски подаци кандидата

Др Дејан Јечменица рођен је 1982. године у Чачку, где је завршио гимназију са одличним успехом 2001. године. После тога је уписао Филозофски факултет у Београду, Одељење за историју који је завршио 2006. године у року као најбољи

студент, са просечном оценом 9,68. Дипломски рад под насловом *Србија и њене границе у доба Стефана Немање до рата са Византијом 1183. године* одбранио је са највишом оценом на Катедри за историју српског народа у средњем веку. Исте године уписао је мастер студије на истој катедри, а наредне године докторске студије јер су се створили законски оквири за то. Са највишим оценама је положио све предвиђене испите. Рад на докторској тези под насловом *Стефан Душан и Дубровник* му је одобрен на седници Наставно-научног већа 12.11.2009. године, након добијања сагласности Универзитета.

У току студија 2004. године био је стипендиста владе Краљевине Норвешке, а у току последипломских студија 2007. био је на студијском боравку у Немачкој. За време мастер и докторских студија био је стипендиста Министарства науке и заштите животне средине Србије. Као докторанд укључен је у пројекат Министарства науке *Српска држава и друштво у изворима средњег века* (евиденциони број 147024, руководилац проф. др Андрија Веселиновић). На Филозофском факултету је запослен од 1. септембра 2009. године, а 12. новембра 2009. је одлуком Наставно-научног већа изабран у звање истраживач-сарадник. Од тада са успехом води вежбе за студенте друге године студија историје на предмету Историја српског народа у позном средњем веку, што показују и приложене оцене на евалуацији. О том досадашњем педагошком раду је дата позитивна оцена у реферату на претходном избору (реизбору) који је извршен прошле године. Још да поменемо да је колега Јечменица до сада активно учествовао у научно-истраживачком раду Катедре и тако што је постао секретар редакције *Старог српског архива*, једног од најбољих научних часописа код нас, као и секретар редакције часописа *Грађа о прошлости Босне*, који је покренут у Републици Српској 2008. године.

Б. Одбрањена докторска теза

Докторску дисертацију *Стефан Душан и Дубровник* кандидат је одбранио 13. фебруара 2013. године на Филозофском факултету у Београду пред комисијом у саставу: проф. др Андрија Веселиновић, ментор, проф. др Сениша Мишић, проф. др Ненад Лемајић и проф. др Ђорђе Бубало. Теза је проистекла као резултат дугог промишљања ментора и самог кандидата, чије је научно сазревање и усавршавање показивало могућност да се подухвати овако важне и озбиљне теме из наше националне историје средњег века. Личност нашег највећег средњовековног владара привлачила је изузетну пажњу наших историчара, али ипак до скоро није имала давно заслужену монографију. Тек недавно, 2005. године изашла је књига *Стефан Душан, краљ и цар 1331–1355*, Божицара Ферјанчића и Симе Ћирковића, истакнутог византолога и нашег највећег медијисте. Она је указала на то да највише грађе, при томе још и неиздате, има још само у Дубровачком архиву и да се ту још даље може ићи у истраживањима и доћи до нових резултата. Можемо

слободно рећи да је кандидат и његова теза у том, као и сваком другом погледу, у потпуности испунио очекивања и циљ. Осим тога, теза је први обимнији рад заснован на истраживањима дубровачке грађе, после прекида од скоро двадесет година, тако да се надамо да ће њено објављивање бити снажан подстицај за даља истраживања овог архива важног за српску средњовековну историју.

Докторска теза *Стефан Душан и Дубровник* састоји се од 473 стране сложеног текста, пропраћеног одговарајућим научним апаратом. Осим основног текста (стр. 12–406) она садржи *Увод* (стр. 1–11), затим *Закључак* (стр. 407–411), *Списак скраћеница* и *Изворе и Литературу* (412–428); *Прилоге* (стр. 430–472).

У *Уводу* аутор кратко образлаже саму тему и методологију рада, затим критички преиспитује до сада издате изворе и говори о сопственом истраживању необјављене грађе из Дубровачког архива. После тога следи кратак осврт на досадашњу литературу о овом питању, и на крају образлаже саму структуру рада.

Прва целина носи наслов *Србија и Дубровник од краја 12. до почетка треће деценије 14. века* (12–26) и има функцију уводног поглавља јер говори уопште о српско-дубровачким односима од Немање па до краја владавине краља Милутина. Ово је било неопходно да би се боље разумели токови догађаја и односа из времена Душана, што јесте основна тема.

Друго поглавље носи наслов *Млади краљ Стефан Душан и Дубровник* (стр. 27–105) и временски се односи на период од 1321–1331. Први већи и значајнији контакти са Дубровником младог краља падају у 1326, у време заплета на западу државе у залеђу Дубровника, када Дубровчани заједно са босанским баном потискују хумску властeosку породицу Бранивојевића, намесника српског владара у Хуму. Обрађује се период младог краља Стефана Душана све до 1331, до промене на престолу, наравно првенствено према новој дубровачкој грађи коју је кандидат подробно проучио.

Трећа целина *Краљ Стефан и Дубровник* (стр. 106–186), заједно са наредном чини централни део дисертације. Поглавље је подељено на 12 поднаслова или целина, хронолошки онако како период од 1331–1345. налази одраз у изворима из дубровачког угла. Догађаји се подробно обрађују од свечаног краљевског крунисања у Сврчину 1331. па све до Душановог крунисања за цара.

Четврто поглавље *Цар Стефан Душан и Дубровник* (стр. 187–367) обухвата царски период Душанове владавине и његових односа са Дубровчанима, а уједно и време најинтензивнијих односа и свакако је најбогатији грађом. Поглавље је подељено на 17 целина или поднаслова и ту су згуснуто и детаљно приказани сви детаљи богатих догађања из овог периода, поготову што је кандидат детаљно савладао сву грађу Дубровачког архива.

Последње, пето поглавље носи наслов *Дубровачки удео у приходима владареве благајне* (стр. 368–406). У првом делу овог поглавља обрађени су трибути које су Дубровчани плаћали српским владарима у средњем веку. На првом месту је *могориши*, најстарији доходак који су Дубровчани плаћали владарима у залеђу за земљиште које је обрађивало његово становништво преко границе градског подручја. Затим ту је *Светодимитарски доходак* који је добио име по празнику Светог Димитрија (26. октобар), када се исплаћивао српским владарима. *Стонски доходак*, односно српски стонски доходак, који се од 1333, после уступања Стонског рата исплаћује у износу од 500 перпера, колико се исто

исплаћује и босанском владару због тога што је тада поседовао део Хума. У овом поглављу су још обрађени: *кумерк солски*, приход, тј. царина од продате соли која се извозила у Србију, затим царине на другу робу које су такође издаване под закуп дубровачким трговцима. На крају се даје процена вредности укупног удела Дубровчана у приходима владарева ризнице према сачуваним изворима.

Тема је у потпуности обрађена, па самим тим су остварени и основни научни резултати које је сам кандидат и ментор постављао током израде тезе. Пре свега посао је хеуристички добро обављен. Нарочито то важи за изворе Дубровачког архива, јер је то у основи саме дисертације. Треба нагласити да је то прва дисертација после дужег периода (скоро двадесет година) која се темељи на прворазредним изворима Дубровачког архива. С обзиром на замашан рад на изворима Дубровачког архива, кандидат је донео низ нових података, појединачних података и исправки, као и прецизирања неких мишљења која су била устаљена у нашој историографији. Кандидат је показао да је у потпуности овладао методологијом историјске науке и критиком историјских извора. У трагању за одговорима на питања која му је тема наметала, која му је ментор, или он сам постављао, давао је праве одговоре, поткрепљене историјским изворима, често оправдано напуштајући хронолошке оквире теме. Поштовао је мишљења претходника, али је њихово мишљење и ставове прихватао или изостављао у зависности од провере одговарајућих извора и долажењем до нових решења чак и кад су у питању истакнути ауторитети медијевистике. Из свега, до сада реченог, види се да је кандидат добро обрадио изабрану тему и на тај начин пружио нов начин допринос познавању историје Душановог времена и нарочито његових веза са западом. Надамо се да ће скорим објављивањем ова дисертација у знатној мери допринети бољем познавању овог златног периода наше средњовековне историје.

В. Објављени научни радови до избора у звање доцента

Можемо рећи да кандидат спада у ред највреднијих и најплоднијих младих научника, истраживача српске средњовековне историје. Прве научне радове објавио је још 2008. године у тада новопокренутом часопису *Грађа о прошлости Босне* (издање Академије наука и умјетности Републике Српске), као и у часопису *Стари српски архив*.

Колега Јечменица је до сада објавио двадесет и два научна рада у земљи и иностранству, од чега три саопштења са међународних научних конференција штампаних у целини, на страном језику, као и више енциклопедијских одредница у лексикографским публикацијама водећег националног значаја:

1. *Два писма бана и краља Твртка I Дубровчанима о Стонском дохотку*, Грађа о прошлости Босне 1, Бања Лука 2008, 37–52;

2. *Пет писама краља Твртка I Дубровчанима о Светодимитарском доходу и могоришу*, Грађа о прошлости Босне 1, Бања Лука 2008, 53–74;
3. *Писмо краља Стефана Уроша III о разрешењу рачуна Дубровчанина Паскоја Гучетића*, Стари српски архив 7, Београд 2008, 27–35;
4. *Разрешница краља Стефана Уроша III Дечанског за Дубровчанина Луку Лукаревића*, Стари српски архив 7, Београд 2008, 37–49;
5. *Повеља банице Јелисавете и бана Стефана II кнезу Вуку Хрватинићу*, Грађа о прошлости Босне 2, Бања Лука 2009, 11–23;
6. *Два писма краља Стефана Твртка I о дугу сребрничког цариника Драгоја Бенвенутића*, Грађа о прошлости Босне 2, Бања Лука 2009, 53–62;
7. *Столковения в правящей семье Неманичей и их последствия для общества и государства*, История мировых цивилизаций: человек на власти и перед лицом власти, Красноярск 2009, 44–61;
8. *Разрешница краља Стефана Душана за дубровачко трговачко друштво Вукасовић-Лукаревић-Гучетић*, Стари српски архив 8, Београд 2009, 37–44;
9. *Две разрешнице краља Стефана Душана за Дубровчанина Домању Менчетића са браћом*, ССА 8, Београд 2009, 45–55;
10. *Иноплеменники – иностранный этнонациональный компонент во конфликтах Сербии Неманичей*, История мировых цивилизаций: этнонациональные проблемы и пути их разрешения, Красноярск 2009, 88–95;
11. *Стонска повеља бана Стефана II Котроманића*, Грађа о прошлости Босне 3, Бања Лука 2010, 29–46;
12. *Повеља и писмо бана Твртка Општини дубровачкој о разрешењу рачуна Климе Држића и Бисте Бунјића*, Грађа о прошлости Босне 3, Бања Лука 2010, 47–61;
13. *Прва стонска повеља краља Стефана Душана*, ССА 9, Београд 2010, 25–50;
14. *Друга стонска повеља краља Стефана Душана*, ССА 9, Београд 2010, 51–60;
15. *Повеља бана Твртка кнезу Влатку Вукославићу*, Грађа о прошлости Босне 4, Бања Лука 2011, 9–19;
16. *Повеља бана Твртка кнезу Павлу Вукославићу*, Грађа о прошлости Босне 4, Бања Лука 2011, 21–29;
17. *Српски биографски речник*, том 5, Нови Сад 2011, стр. 815 (одреднице: – Крагуј, достојанственик на босанском двору, 320; – Крусић Барбо, дубровачки властелин, 401; – Лукаревић Јуније, дубровачки властелин, 646–647; – Лукаревић Никола, дубровачки властелин, 647;
18. *Библиографија Старог српског архива књиге 1–10 (2002–2011)*, ССА 10, Београд 2011, XIII–XXXIII;
19. *Преглед објављених исправа, објашњаваних установа и појмова, просопографских и топографских података у првих десет књига Старог српског архива*, ССА 10, Београд 2011, стр. XXXV–LVII;

20. *Повеља краља Стефана Душана Дубровчанима о трговини*, ССА 10, Београд 2011, 17–28;
21. *Свадба сербског короља Стефана Душана*, Историја мирових цивилизација: културне догађаје као одражавање друштвених процеса, Краснојарск 2012, 32–41;
22. *Писмо бана Стефана II којим позива дубровачке трговце да слободно тргују у Босни*, Грађа о прошлости Босне 5, Бања Лука 2012, 27–31;
23. *Хрисовуља цара Стефана Душана Дубровчанима са два пратећа акта*, Стари српски архив 11, Београд 2012, 33–58.

Два научна рада колеге Јечменице су предата и прихваћена за штампу у публикацијама са листе престижних светских часописа коју је на предлог Факултета усвојио Универзитет, као и више десетина енциклопедијских одредница у лексикографским публикацијама међународног и водећег националног значаја:

24. *Никола Бућа и Дубровник*, Годишњак Поморског музеја у Котору 59–60 (2011–2013), Поморски музеј Црне Горе, Котор 2013 (са потврдом уредништва да је ушао у штампу);
25. *О времену увођења младог краља Стефана Душана у управне надлежности у Зети*, Архивски записи, часопис за архивску теорију и праксу, Државни архив Црне Горе, Цетиње 2013, предато у штампу;
26. *Српски биографски речник*, том 6, Нови Сад 2013, 8 одредница предате у штампу;
27. *Српска енциклопедија*, том 2, Београд, 6 одредница, предате у штампу;
28. *Енциклопедија Републике Српске*, Академија наука и умјетности Републике Српске, Бања Лука, 56 одредница, написане и предате у штампу;
29. *Лексикон Србије*, Службени гласник, у припреми, 12 одредница, написане и предате у штампу.

Г. Закључак с предлогом

Већина ових побројаних научних радова спадају у фундаментална истраживања у историјској науци. Овде се не ради само о новом објављивању извора, већ о њиховом публиковању уз истовремено подвргавање методама критичке историографије српског средњег века, чиме се, као што смо рекли, одликује научни рад овог младог научника. Посебна пажња поклоњена је околностима настанка исправа, очуваности, затим просопографским, топографским подацима, као и дипломатичким особеностима. Што се тиче других објављених чланака, као и рукописа одбраћене докторске дисертације, они спадају у најбоља историографска остварења. Дакле, можемо тврдити да се заиста ради о врло перспективном и образованом младом научном раднику, који је стасао на најбољим традицијама београдске медијевистичке школе. То најбоље показује и досадашње искуство стечено у обављању вежби за студенте друге године на предмету

Историја српског народа у позном средњем веку, као и рад у оквиру пројекта Министарства просвете, науке и технолошког развоја који се реализује на матичној Катедри. Наведеном треба додати и високе оцене из студентских евалуација, а исто тако и суд ментора и шефа Катедре о његовом научном и педагошком раду. Због свега тога најсвесрдније предлажемо Већу да др Дејана Јечменицу **изабере у звање доцента** на Катедри за историју српског народа у средњем веку са историјском географијом и старословенским језиком на Одељењу за историју.

Чланови Комисије

Др Андрија Веселиновић, редовни професор

Др Синиша Мишић, редовни професор

Др Ђорђе Бубало, ванредни професор

Академик Раде Михаљчић, проф. емеритус